

Perjantai-illan huumaa

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liiton Hensimmäinen viiri luovutettiin aikanaan lehtori Reino Riikoselle tunnustuksena ansioista kehittää sanomalehtien käyttöä opetuksessa. Yhteistyö median kanssa on sittemmin laajentunut myös aikakauslehtien ja sähköisten viestinten puoleen. Liiton entinen pitkäaikainen puheenjohtaja Pekka Luoma on ollut keskeisesti vaikuttamassa lukion mediadiplomien kehitystyössä. Mediadiplomissa näkyy voimakas yhteiskuntatieteellinen painotus ja se tarjoaa oivan mahdollisuuden soveltaa myös historian opiskelulle tyypillisiä lähdekriittisiä taitoja. Uusin päänavaus median suuntaan tehtiin, kun lukiolaisille suunnatun talousguru-kilpailun järjestäjätahoksi HYOL:n ja Suomen Pankkiyhdistyksen lisäksi saatiin Taloustoimittajat ry.

Historian ja yhteiskuntaopin opettajia voidaan perustellusti pitää median suurkuluttajina. Sanoma- ja aikakauslehtien annilla täydennetään oppikirjoista puuttumaan jääneitä kokonaisuuksia ja tuodaan opetukseen ajankohtaisia näkökulmia. Median aktiivinen seuraaminen on osa historian ja yhteiskuntaopin opettajan toimenkuvaa. Medialla on suuri vaikutus myös nuorten maailmankuvaan, tosiasia, jota ei saa sivuuttaa. Aikakauslehtien liiton mukaan esimerkiksi Seitsemän päivää -lehden lukijakuntaan kuuluu runsaasti alle 20-vuotiaita nuoria.

Professori Kari Uusikylä kertoi eräässä seminaarissa amerikkalaisesta vieraastaan, joka oli ihmetellen tuijottanut ruokatuntiaan viettäviä rakennustyömiehiä. Uusikylän tiedustellessa ihmetyksen syytä, oli amerikkalainen vieras hämmästellyt sitä, että rakennustyömiehet lukivat tauollaan sanomalehtiä. Yhdysvalloissa ei tällaista kuulemma tapahtunut. Juttu on oiva esimerkki siitä, miksi suomalaiset ovat jatkuvasti maailman kärkipäässä lehtiä lukevana kansakuntana. Tästä saavutuksesta tulee kiittää ennen kaikkea yleissivistävää koulua, jossa kasvatetaan myös median tulevat kuluttajat.

Median kuluttajaa palvelevan toimittajan työtä voi tehdä monella tavalla, aivan kuten opettajan-kin työtä. Suurin osa toimittajista ahkeroi, kaivaa taustoja, hakee kriittisiä näkökulmia ja pyrkii selvittämään asioita juurta jaksain. Sitten on toi-

mittajajoukko, joka menee yli siitä missä aita on matalin. Heidän juttunsa muistuttavat virkamiesten tai yritysten virallisia tiedotteita. Lähdekriittikistä ei ole puhettakaan toimittajan antaessa käyttöä itseään ja edustamaansa tiedotusvälinettä hyväksi. Erityisen suuri vaara näyttää olevan silloin, kun toimittaja alkaa institutionalisoitua, ja hänelle näyttää tulevan tärkeämmäksi omien suhteiden säilyttäminen uutislähteisiin kuin lukijoihin.

Suurin osa mediasta joutuu toimimaan markkinatalouden ehdoilla, jossa ilmoitusmyynti muodostaa merkittävän osan tuloista. Tämä ei välttämättä näy sisällöissä, tai painotusten valinnoissa, etenkin jos yhden ilmoittajan osuus ei kasva liian suureksi. Realiteetti on kuitenkin hyvä pitää mielessä. Sananvapauden perustana on monipuolinen ja moniarvoinen media, joka mahdollistaa pientenkin mielipideryhmiä äänen kuulumisen. Jos näin ei olisi, saattaisimme ajautua tilanteeseen, jossa median pääsisältönä olisi ”tittytainment”. Moniarvoiseen yhteiskuntaan kuuluu toisaalta oikeus valita, mitä julkaisuja tai ohjelmia haluaa seurata ja mistä informaatiota haluaa ammentaa.

Koululaitoksen tehtävä on kasvattaa kriittisiä median kuluttajia. Kansalaisten yleissivistyksen tason täytyy olla sellaisella tasolla, että he kykenevät arvioimaan lukemaansa, kuulemaansa ja näkemäänsä. Erityisen tärkeää on omata substanssin hallintaa sellaisilta aloilta, jotka koskevat ihmisten arkista elämää. Näitä ovat esimerkiksi jokapäiväiseen toimeentuloon liittyvät talouden perusasiat, yhteiskunnallinen päätöksenteko ja hyvinvointivaltion perusteet. Kun yhteiskuntatieteiden opetus vahvistuu niin peruskoulussa kuin lukiossakin, toivon että tämä näkyisi aikaisempaa laajempaan yhteistyönä median suuntaan niin valtakunnallisella kuin paikallisella tasolla.

Mitä tarkoitin otsikollani perjantai-illan huumaa? Työviikon päättyessä olen tavallisesti hyvin väsynyt, niin kuin luultavasti useimmat kollegatkin. Olen oppinut vuosien saatossa nauttimaan perjantai-iltojen lukuhetkestä, jolloin käyn läpi viikolla ilmestyneitä aikakauslehtiä.

PS Tätä kirjoittaessani sain juuri kuulla, että valtioneuvosto on lyönyt lukkoon myös lukion

uuden tuntijaon. Positiivinen lopputulos edustamiemme aineiden kannalta lienee jo kaikkien tiedossa. Haluankin tässä yhteydessä kiittää kaikkia niitä tahoja, jotka ovat olleet myötävaikuttamassa siihen, että yhteiskunnallisten aineiden tuntimäärää on ensimmäisen kerran lisätty. Tästä on hyvää jatkaa.

Oikein hyvää ja lämminhenkistä joulua ja onnellista uutta vuotta 2003

Harri Rinta-aho
puheenjohtaja

Förbundsnytt

Senhöstén har fört med sig en del klarhet i frågor som länge varit öppna för historielärare i Finland. Gymnasiets timfördelning har just i skrivande stund slagits fast. Uppspjälkningen av våra ämnen i två separata, historia och samhällslära, är klar. Historieämnet kommer att behålla sina fyra obligatoriska kurser och får två riksomfattande fördjupade kurser. Glädjande är att kursen i Finlands historia före 1809 nu åter lyfts fram som en kurs som kommer att ligga till grund för realprovsfrågorna. Det har många historielärare efterlyst. Den som hoppats på att kursen skulle bli en av de obligatoriska i gymnasiet måste tyvärr bli besviken.

Ämnet samhällslära erhåller två obligatoriska kurser. Den nuvarande enda obligatoriska kursen får sällskap av en andra. Det är glädjande att beslutsfattarna insett vikten av samhällsvetenskaperna i skolan. Nu blir en kurs i nationalekonomi obligatorisk för alla också i den finländska gymnasieskolan. Riksomfattande fördjupade kurser är juridikkursen och en ny kurs i Europakunskap.

Arbetsgruppen som grunnat på kursernas innehåll har fått tilläggstid för sitt arbete. Deras förslag beräknas nu bli färdigt under våren, och tydligt är att kursinnehållen blir mer exakta och mer bindande för lärarna och skolorna i framtiden. Det har aviserats att de nya läroplanerna med de nya kursinnehållen ska träda i kraft fr.o.m. höstterminen 2005.

En sak som däremot verkar klar är realprovets förnyelse. Arbetsgruppen kring den har inlämnat sitt förslag och den har stannat för en ren ämnesreal som skrivs i två olika skrivdagar. Varje elev skriver ett ämne per dag. Detta är inte delmodell vårt

förbund drivit på, och hur det gagnar gymnasiets allmänbildande uppgift får gärna någon upplysa mig om. Personligen är jag oroad för små gymnasiers framtid, eftersom de sällan kan erbjuda lika många specialkurser i olika ämnen som de stora gymnasierna i huvudstadsregionen. Men det kanske är beslutsfattarnas avsikt att eleverna skall inse att de borde flytta till storstadens gymnasium om de ska ha en sportlig chans att komma in t.ex på medicinska fakulteten. Ämnesrealprovet tänker ju somliga att ska fungera som ett inträdesprov till universiteten.

För våra ämnens del är en ren ämnesreal knappas någon katastrof på kort sikt, nu när vi faktiskt har TVÅ ämnen. Det skall gå att skriva ämnesrealen i historia den ena skrivdagen och i samhällslära den andra. Tänk er scenariot att historia och samhällslära fortfarande skulle ha varit sammanslagna...

Under höstens lopp har glädjande många finlandssvenska kolleger synts till på olika seminarier och kurser. De Svenska Historiedagarna har blivit en institution och en välkommen träffpunkt mellan speciellt rikssvenska historielärare och historieforskare. Det är trevligt att också finlandssvenska historielärare börjat hitta hit, inte enbart de finländska forskarna. Årets dagar i Dorpat upplevdes som givande och lyckade. Kolleger kan ju ägna dagarna år 2003 en tanke när stipendier från olika håll lediganslås under vårens lopp...

FLHS stod som detta år värd för det traditionella höstseminariet på Tvärminne. Programmet gick detta år nästan helt på svenska, eftersom huvudföreläsarna kom från Kalmar Läns Museum i Sverige.

Under ledning av Ebbe Westergren presenterade de sin kulturmiljöpedagogik och upplevelsepedagogik, som rönt så stor uppskattning i Sverige och också på Åland. Under inkommande vår ska också elever i historiekurser i olika gymnasier i Västra Nyland i praktiken få pröva å denna form av inläring.

Och så hade vi ju förbundets höstdagar med

åtföljande årsmöte. Vår ordförande Harri Rinta-aho fortsätter nu andra året på sin mandatperiod, medan bägge viceordförandena J.-P. Lehtonen och under-tecknad omvaldes. Jag tackar för förtroendet!

Sture Lindholm

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL r.y.
Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS r.f.

KEVÄTLIITOKOKOUS

pidetään lauantaina 8.3.2003 klo 11.00 Jyväskylän lyseolla,
Yliopistonkatu 13, 40100 Jyväskylä.
Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset kevätiliittokokousasiat.

Hallitus

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL r.y.
Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS r.f.

VÅRENS FÖRBUNDSMÖTE

hålles lördagen den 8.3.2003 kl 11.00 i Jyväskylän lyseo,
Yliopistonkatu 13, 40100 Jyväskylä.
Vid mötet behandlas stadgeenliga vårmötesärenden.

Styrelsen